

Interview met de voorzitter van de Zoogdierverseniging VZZ

“Natuur heeft veel verrassingen in petto”

Jacob van Olst werd in november 2007 door de leden van de Zoogdierverseniging VZZ gekozen tot voorzitter. In het dagelijks leven is Van Olst directeur van het Flevo-landschap, een van de twaalf provinciale Landschappen die zich bezighouden met natuurbescherming onder andere door aankoop en beheer van natuurgebieden.

door Alice Pillot

Wat is je favoriete zoogdier?

Dat zijn er twee: de wisent en de bever. Ik voel me bevoorrecht dat ik door mijn werk met beide soorten in aanraking kom en ze bijna dagelijks kan waarnemen. Het zijn allebei soorten die hun omgeving naar hun hand kunnen zetten. De wisent is reusachtig, imponerend, op het lelijke af. Hij kan in een bos flinke bomen ontschorsen, wat na verloop van tijd open plekken oplevert: een nieuw graasgebied door opschietende planten.

De bever werkt stilletjes aan de waterhuishouding. Hij bouwt dammen en graaft

kanalen om de waterstand op het door hem gewenste niveau te brengen. Wat hij overigens hier in Nederland nauwelijks doet omdat hier bijna geen stroming in het water zit. Ook onderhoudt hij open plekken met jonge gewassen, de zogenaamde bladakkers, waar zijn voedsel van jong hout en bladeren gegarandeerd is. In Natuurpark Lelystad hebben we in 1988 bevers losgelaten, goed ingerasterd tegen ontsnapping. Later bleek dat onvoldoende. Ze hadden er een tunnel onderdoor gegraven. Daar sleepten ze wilgen- en essentakken doorheen die ze aan de andere kant afge-

knaagd hadden. De burcht in het omraasterde gebied beviel hen kennelijk prima. Ze bleven er gewoon wonen en maakten naar behoefte uitstapjes. Op een gegeven moment raakte de tunnel verstopt met een prop takken, waardoor enkele bevers buitengesloten werden. Die hebben zich vervolgens voortgeplant en vormen nu een wilde, vrij levende populatie.

Welke uitdaging vind je in de natuurbescherming?

Natuurbescherming is gelukkig al lang niet meer alleen behouden wat er is maar

Links: Jacob van Olst bij 'zijn' wisenten.
Rechts: Boom aangevreten door bevers.
Foto's V.L. Wigbels / Biofaan

ook teruggeven van gebieden aan de natuur. Eén van de leuke kanten van het werk is om van niets iets te maken. Je maakt samen met deskundigen een programma van eisen en vervolgens ga je het traject in van planvoorbereiding, besluitvorming, uitvoering. En dan blijkt dat de natuur allerlei verrassingen in petto heeft. Daar heb je in de eerdere fasen al zo goed mogelijk rekening mee gehouden maar hoe de ruimte die je in de plannen creëert, zal wordt ingevuld door de natuur, dat is fascinerend en verrassend. Tegenwoordig proberen we minder uit te gaan van vooropgezette verwachtingen. We zijn ontwikkelend bezig: zo voeren we een offensief natuurbeleid. In Flevoland is dat onderdeel van ons dagelijks doen en denken. Als Flevo-landschap zijn we gericht op ontwikkeling en herstel van natuurwaarden. Dat proberen we door ook oog te hebben voor bijvoorbeeld maatschappelijke of economische ontwikkelingen die ook nodig zijn. Of andersom, door te bevorderen dat bij de ontwikkeling van infrastructuur tegelijkertijd onze doelen gediend worden. Zo hebben wij bij de verdubbeling van de weg van Lelystad naar Harderwijk de aandacht voor natuurontwikkeling 'meegekoppeld': we hebben waternatuur gerealiseerd en bouwstoffen als grond en zand gewonnen. Het financiële rendement is weer ingezet om de ecologische infrastructuur in de omgeving verder te verbeteren. Zo zijn mens, plant en dier er beter van geworden.

Wat staat voor jou in je werk als voorzitter voorop: bestuurlijke interesse of juist bescherming?

Beide, als kind hielp ik mijn opa op het boerenland en kreeg daar respect en bewondering voor de natuur met de paplepel

ingegoten. "Kijk, een vos", wees opa op een rode streep die in de verte weg flitste. De verwevenheid van cultuurland en natuur. En dat je iets aan beheer moet doen om de waardevolle elementen te behouden. Zowel mijn studie als mijn huidige werk liggen in het verlengde daarvan en ook het voorzitterschap van de Zoogdiervereniging VZZ is niet toevallig. Hoewel ik daar bepaald niet om gevraagd heb. Er was een vacature en ik kan nu eenmaal slecht 'nee' zeggen. Het is ook een plezierig bestuur om in te werken: stevige mensen die besluiten kunnen en durven nemen. Collegiaal: we streven naar een gemeenschappelijk standpunt, zorgvuldig onderbouwd en in goede harmonie met de directie.

Er zijn de laatste jaren wel enkele moeilijke beslissingen genomen op het organisatorische vlak?

Jazeker. Ingrijpend ook. De relatie tussen de vereniging als leden-organisatie en het projectenbureau als generator van kennis en geld spoorde niet goed en de financiële positie was ondoordozig en erg slecht. We hebben een en ander weer op de rails gekregen, mede door een stevige herstructurering van het bureau van de

"We voeren offensief natuurbeleid."

Zoogdiervereniging. En nu de organisatie in haar jasje groeit, zijn verdere keuzen en beslissingen nodig en mogelijk zoals de verhuizing naar Nijmegen. Daar zitten we goed, op het terrein van de universiteit en

onder één dak met collega-organisaties als SOVON (vogels, red.), RAVON (amfibieën en reptielen, red.) en de Stichting Bargerveen (natuuronderzoek). Het omgaan met de faculteit en met de collega-organisaties zal zeker een stimulans zijn voor groei en voor kwaliteitsverbetering.

Hoe zie je de positie van de Zoogdiervereniging VZZ in Nederland?

Meer profilering is wenselijk en vooral landelijke bekendheid als de organisatie waar je moet zijn voor informatie over zoogdieren, voor databeheer, onderzoek, advies en hulp bij beschermings- en beheerskwetsies. Om al die taken goed uit te voeren, moeten we ons meer dan in het verleden óók richten op samenwerking met personen en organisaties die gericht zijn op specifieke terreinen of op zoogdiersoorten. Dit jaar is de bunzing soort van het jaar. Denk dan aan muskusrattenvangers en jagers, die komen vaak bunzingen tegen. En er zou wederzijds voordeel te halen zijn uit toenadering tot organisaties als Otterstation, Veluws Hert en Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (voorheen Das en Boom). Ongeacht wat hen drijft of, tot op zekere hoogte, hoe ze hun doel nastreven. Samenwerken met als doel goed beheer van zoogdierpopulaties werpt voor de zoogdierbescherming meer vruchten af dan langs elkaar heen werken of negeren. En, nog belangrijker: gebruik maken van elkaars inzichten leidt tot een completer beeld en meer kennis van

Geboren in 1958 als telg van een boerengeslacht aan de Noord-Veluwe-rand.
Opleiding: Hogere Bosbouw en Cultuurtechnische School (IAHL Larenstein), studierichting Natuurbeheer en bosbouw.
Huidige werkring: directeur Het Flevoland-landschap.
Voorzitter van het bestuur Zoogdiervereniging VZZ.
Burgerlijke staat: gehuwd, drie kinderen
Favoriete dieren: wisent en bever (en huiskat!).

zoogdieren.

Dat vraagt om een alerte en actieve houding van het bureau en het bestuur van de vereniging, maar óók van onze vrijwilligers. Zij moeten zich ambassadeurs voelen voor het uitdragen van onze doelstellingen.

En de relatie met de overheid?

Om te beginnen moeten we ons realiseren dat veel in de komende decennia draait om Natura 2000-gebieden. Voor onze vereni-

ging is er nog heel wat te doen. Zoogdieren spelen ten onrechte een relatief kleine rol. Noch het ministerie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, noch de provincies beschikken over voldoende verspreidingsgegevens van zoogdiersoorten in kwantitatief en kwalitatief opzicht. Terwijl die nodig zijn voor goed beheer, mede met het oog op biodiversiteit. De Zoogdierverseniging VZZ maakt zich op om – onder andere door middel van de Zoogdielatlas – de provincies te informeren met goed gedocumenteerde gegevens over onder andere de vitaliteit van levensgemeenschappen. Daarvoor zijn niet alleen gegevens nodig uit onze eigen werkgroepen en onderzoeksprojecten, maar moeten we ook samenwerken met terreinbeheerders over beheervraagstukken en effecten van maatregelen. De Zoogdielatlas levert zo een netwerk in de provincies op dat een basis zal vormen om de zoogdiemonitoring op niveau te krijgen en te houden. Die atlas is niet alleen een boek: hij komt ook digitaal beschikbaar en is bedoeld als levend document dat steeds bijgewerkt wordt.

Kunnen politieke partijen als de Partij voor de Dieren iets voor de wilde zoogdieren betekenen?

Zeker. We hoeven het niet in alle opzichten met die partij eens te zijn. Maar als 'n partij erin slaagt om natuurbeheer en bescherming op de agenda te krijgen, zouden wij van de gelegenheid gebruik kunnen maken om alle politici, ook die van andere partijen, beter te informeren over welke belangen beschermd moeten worden en waaróm. Iedere politicus heeft een

eigen verantwoordelijkheid inzake het omgaan met natuurwaarden. Nu bestaat er vaak irritatie, als een salamandersoort of een hamster een bouwproject vertraagt of tegenhoudt. Men beseft onvoldoende dat het niet alleen gaat om die éne soort maar dat die soort een indicator is voor bepaalde leefgebieden die dreigen te verdwijnen. En dat ook in het omgaan met de natuur, politieke voorspelbaarheid een noodzaak is. Als je na een aantal jaren soort- of gebiedsbescherming ineens van koers ver-

“Dieren zijn heel voorspelbaar, daar kunnen wij nog wat van leren.”

andert en economische belangen laat prevaleren, richt je op die plaats onherstelbare schade aan de natuur aan. Dat kan meestal niet gecompenseerd worden met vervangende natuur elders. Men zegt wel eens dat iets “bij de beesten af” is, zonder te beseffen dat dieren zich over het algemeen heel rechtlijnig en voorspelbaar gedragen. Daar kunnen wij, mensen, nog wat van leren. Ook de Zoogdierverseniging VZZ moet als organisatie in hoge mate voorspelbaar zijn: in haar aanpak, als partner en als gegevensleverancier.

Waar ben je het meest beducht voor en waar put je hoop uit?

De grootste bedreiging voor de natuur en voor de mens is volgens mij, als de maatschappij te selectief economisch gaat denken en we ons te weinig durven laten leiden door natuurlijke processen. Alsof

we niet zelf uit de natuur voortkomen, er een onderdeel van zijn. Er is geen principiële tegenstelling tussen menselijk economisch handelen en de efficiënte wijze waarop de natuur met haar grondstoffen omgaat. Die scheiding is kunstmatig. Er is een harmoniemodel mogelijk. Ik heb de indruk dat we daar naar toe groeien. Wij beginnen te ontdekken hoe we de natuur de ruimte kunnen geven om zich zelf te ontwikkelen en in stand te houden. Ook in ons kleine landje zijn er nog veel plaatsen waar dat kan. Wat je nu ziet gebeuren is dat we nadenken over meegroeien met het klimaat en door gerichte ingrepen proberen negatieve effecten af te zwakken. Dat werkt uiteindelijk kostenbesparend. De klimaatwijziging is voor een deel het effect van menselijk handelen en daar liggen ook herstelkansen door nieuwe, robuuste natuurlijke systemen. Klimaatbuffers kunnen calamiteiten als gevolg klimaatveranderingen dempen en bieden tevens mogelijkheden voor biodiversiteit. Zo is een estuarien (een overgangsgebied tussen zee en rivier waar het getij een belangrijke rol speelt, red.) IJsselmeer denkbaar, met overgangen van de zoute Waddenzee naar een brakwater zone rond een halfopen Afsluitdijk geleidelijk verlopend naar het grote zoetwaterbekken. Dat zou de veiligheid kunnen dienen en tegelijkertijd veel natuurwinst opleveren. Een dynamisch systeem met mogelijkheden voor recreatie en toerisme, een kraamkamer voor vis en misschien wel weer zeezoogdieren in het voormalige Zuiderzeegebied.

Op dit moment is er ook een wilde populatie bevers in Flevoland, een aantal dieren dat niet meer terug kon in de omrastering heeft hier een nieuw bestaan opgebouwd. Foto V.L. Wigbels

